

Foto: Křatiart

Sodelovanje s samostojnimi podjetniki – ekonomsko odvisnimi osebami

Na kaj morate biti pozorni in kaj so tveganja, ki ste jim izpostavljeni, ko sodelujete s samostojnimi podjetniki. Kako ta tveganja oceniti in omejiti?

Urška Sojč, Pravna služba GZS

svetovalec

Poslovno sodelovanje s samostojnimi podjetniki (s. p.) je področje, ki je v slovenski zakonodaji še vedno pomanjkljivo urejeno. Zakon o delovnih razmerjih je leta 2013 uvedel pojem ekonomsko odvisne osebe in obenem nekoliko uredil status samozaposlenih oseb z značilnostmi, ki jim zagotavljajo omejeno delovno-pravno varstvo.

Obstoj elementov delovnega razmerja

Pri opravljanju dela s samozaposlenimi osebami se v prvi vrsti preverja, ali obstajajo v razmerju med naročnikom in samozaposleno osebo elementi delovnega razmerja.

Če obstajajo v razmerju med osebo, ki opravlja delo, in naročnikom dela elementi delovnega razmerja, se delo ne sme opravljati na podlagi pogodbe civilnega oz. gospodarskega prava, ampak na podlagi pogodbe o zaposlitvi. Če se delo kljub temu opravlja na podlagi civilne ali gospodarske pogodbe, gre za t. i. prikrito delovno razmerje.

Elementi delovnega razmerja obstajajo, kadar gre za razmerje:

- med dvema strankama, delavcem in delodajalcem,
- ki je prostovoljno,
- v katerem se delavec vključi v delovni proces delodajalca,
- katerega predmet je opravljanje dela, ki se opravlja:
 - za plačilo,
 - osebno,
 - nepretrgano,
 - po navodilih in pod nadzorom delodajalca.

Na elemente delovnega razmerja med naročnikom in samozaposleno osebo lahko kažejo tudi naslednji kazalci:

- s. p. opravlja isto dejavnost kot naročnik,
- delo se opravlja v delovnih prostorih naročnika, s. p. pa nima sklenjene najemne pogodbe,
- delo se opravlja v delovnem času, ki velja za ostale zaposlene (8 ur dnevno),
- odsotnost z dela mora s. p. usklajevati z naročnikom,
- s. p. uporablja delovno opremo in ostala delovna sredstva podjetja (npr. delovne pripomočke, potrošni material, računalnik, službeni avto ...), ob tem pa za uporabo teh sredstev ne plačuje najemnine,

- s. p. delo opravlja po navodilih in pod nadzorom odgovorne osebe delodajalca, ki mu omogoča delo pri njegovih strankah,
- delodajalec izplačuje s. p.-ju dohodek enkrat mesečno; ta prejemek običajno predstavlja edini vir dohodka s. p.-ja.

Ureditev statusa ekonomsko odvisne osebe

Ekonomsko odvisna oseba je samozaposlena oseba, ki na podlagi pogodbe civilnega prava, osebno, za plačilo, samostojno in dlje časa opravlja delo v okoliščinah ekonomske odvisnosti ter sama ne zaposluje delavcev. Ekonomska odvisnost pomeni, da oseba najmanj 80 odstotkov svojih letnih dohodkov pridobi od istega naročnika.

Če s. p. izpolnjuje pogoje za ekonomsko odvisne osebe, pa mu ta status ne pripada avtomatsko. Da je podjetnik upravičen do tega statusa (in s tem spodaj naštetih pravic), mora po zaključku vsakega kalendarkega ali poslovnega leta obvestiti naročnika, od katerega je ekonomsko odvisen, o pogojih, pod katerimi deluje, tako da naročniku posreduje vsa dokazila in informacije. Naročnik je na ta način seznanjen s tem, da mora ekonomsko odvisni osebi zagotavljati omejeno delovno-pravno varstvo, kar pomeni:

- prepoved diskriminacije,
- zagotavljanje minimalnih odpovednih rokov,
- prepoved odpovedi pogodbe v primeru neutemeljenih odpovednih razlogov,
- zagotavljanje plačila za pogodbeno dogovorjeno delo, kot je primerljivo za vrsto, obseg in kakovost prevzetega dela, upošteva kolektivno pogodbo in splošne akte, ki zavezujejo naročnika ter obveznosti plačila davkov in prispevkov,
- uveljavljanje odškodninske odgovornosti.

Ekonomsko odvisna oseba je torej samo tista samozaposlena oseba, ki sama osebno opravlja delo, pri svojem delu pa se je sčasoma navezala na enega naročnika in postala od njega eksistenčno (ekonomsko) odvisna, ne pa tudi osebno odvisna. Kot primer ekonomsko odvisne osebe navajamo samostojnega podjetnika, ki na podlagi dalj časa trajajočega poslovnega sodelovanja z naročnikom glavnino svojega prometa ustvari s tem, da za naročnika opravlja določene storitve, pri tem pa deluje samostojno, v svojih prostorih in s svojimi sredstvi, na lastno odgovornost in je plačan za opravljeno delo. [gg](#)

Če je torej s. p. ekonomsko odvisna oseba brez elementov delovnega razmerja, potem se tako delo v obliki statusa s. p. lahko opravlja. Če pa obstajajo elementi delovnega razmerja, pa čeprav gre za ekonomsko odvisno osebo, se statusa s. p. ne sme posluževati, ampak je treba skleniti pogodbo o zaposlitvi.

Pravni portal
GZS

